

Evaluatie meester–leerlingtrajecten

De ‘beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerlingtraject’ werden al tweemaal toegekend. Voor de aanvang van hun traject kregen de positief geëvalueerde beurzen de mogelijkheid om zich te laten adviseren over de zakelijke aspecten van de beurs bij Cultuurloket. Tijdens deze adviesgesprekken met zowel meesters als leerlingen, overleg met Departementsmedewerkers en adviseurs uit de sector van het immaterieel erfgoed, zijn er een aantal knelpunten op zakelijk vlak naar boven gekomen. We overlopen ze in deze nota.

1. De titel meester-leerling scheidt het vermoeden van leiding en toezicht

De meester en leerling kiezen voor de aanvang van het traject hoe zij hun samenwerking vormgeven. Zij moeten hierbij wel rekening houden met het Belgisch wetgevend kader waarin zij actief zijn. De meester leert de leerling allerhande kennis en kunde bij en oefent in zekere mate leiding en toezicht uit over de leerling.

Hoe deze leiding en toezicht wettelijk ingevuld moet worden zal afhangen van de concrete situatie in de samenwerking tussen de meester en de leerling.

Als de voorwaarden voor het sluiten van een arbeidsovereenkomst (loon, arbeid en gezag) van toepassing zijn, dan moet een arbeidsovereenkomst opgemaakt worden. Partijen moeten zich hiervan bewust zijn voor het aangaan van het traject en de kosten hiervan incalculeren.

Bij een loutere kennisoverdracht van het vakmanschap van de meester stelt zich de vraag onder welk statuut de meester en de leerling deze samenwerking aangaan. Aangezien de leerling op dat moment vooral praktijkervaring wil opdoen, is er niet per se sprake van een arbeidsovereenkomst. Het vormende karakter van de samenwerking kan wel een soort van stage impliceren.

2. Erkenning via nieuwe stageovereenkomst?

De wet schrijft voor in welke situaties een stageovereenkomst afgesloten kan worden:

- Individuele beroepsopleiding (IBO)
- Beroepsinlevingsstage (BIS)
- Onbetaalde stage in het kader van onderwijs
- Stageovereenkomst voor volwassenen (Syntra)
- Overeenkomst alternerende beroepsopleiding
- Stageovereenkomst alternerende beroepsopleiding

Het is betwist of er ook buiten deze opleidingen andere stages mogen worden aangegaan. Het meester-leerlingtraject past in de praktijk nooit volledig binnen één van deze bestaande opleidingen/stages. Vaak is de lange tijdsduur van het meester-leerlingtraject het eerste obstakel hiervoor. Daarnaast zijn alle bovenstaande stages gericht op (her)oriëntatie in de beroepssfeer daar waar de de meester-leerlingtrajecten in eerste instantie het ‘behoud van de kennis en kunde rond het ambacht, de vaardigheid of de kunst zelf’ voor ogen hebben. Of de leerlingen er later iets mee doen in de beroepssfeer was in deze beurzen een mogelijkheid maar geen doel op zich.

Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn om de trajecten onder te brengen binnen een organisatie die erkend wordt als stageplaats. De organisatie is dan verantwoordelijk voor het

correct organiseren van de meester-leerlingtrajecten. Er zullen dan vermoedelijk duidelijkere leerdoelen geformuleerd en gerealiseerd moeten worden.

Naast bovenstaande stageovereenkomsten kan de Vlaamse Regering, ook zelf een nieuwe stageovereenkomst in het leven roepen voor het meester-leerlingtraject.

Vast staat dat binnen de regelgeving van de huidige beurzen de vraag zich stelt hoe de sociale inspectie om zal gaan met controles waarop zij vaststellen dat er gewerkt wordt zonder officiële stageovereenkomst en er indicaties zijn van het bestaan van een arbeidsovereenkomst.

Een nieuw wetgevend initiatief (ministerieel besluit of decreet) kan aan het meester-leerlingtraject een eigen juridisch kader bieden waardoor op een duidelijke en correcte manier kennis wordt overgedragen zonder risico op herkwalificatie. Via nieuwe wetgeving kan aan het meester-leerlingtraject het karakter van een stageovereenkomst gegeven worden. Op die manier hebben meester en leerling zekerheid over het wettelijk kader waarin zij actief zijn.

3. Beurs of projectsubsidie

De beurzen worden belangeloos toegekend om experiment toe te laten onder de aanvragers zodat zij in dit leerproces de tijd en ruimte krijgen om op zoek te gaan naar een overdracht van het vakmanschap. Er is geen tegenprestatie vereist. De aanvragers stellen wel een begroting op die getoetst wordt op een realistische omvang. Bij de uitwerking van het traject zijn partijen zich onvoldoende bewust van de financiële gevolgen van een officiële tewerkstelling. Hierbij zou reeds voor aanvang van de beurs aandacht aan moeten worden besteed.

In die zin zou, naar het voorbeeld van het Kunstendecreet, de beurs ook toegekend kunnen worden in de vorm van projectsubsidies. De aanvragers maken een gedetailleerd plan en begroting op die de hoogte van de subsidie verantwoord. Bij dergelijke begroting wordt rekening gehouden met correcte vergoedingen conform de markt en de sectorale afspraken.

4. Is de beurs belastbaar?

Het is niet zeker of deze beurs steeds de toets doorstaat van vrijgestelde subsidies in de zin van artikel 90 van het WIB en artikel 53 van het KB WIB. Volgens dit artikel zijn vrijgesteld van belasting: *subsidies die uitzonderlijke inspanningen mogelijk maken in het domein van de kunsten en die kunstenaars ruime mogelijkheden bieden tot persoonlijk initiatief op het gebied van de voortzetting of de uitvoering van hun studies, opzoekingen, werken of kunstuitingen.*

De activiteiten binnen een meester-leerlingtraject hebben niet altijd betrekking op activiteiten van kunstenaars (bijv. borduren, bier brouwen, smeden etc). De focus ligt op het vakmanschap en niet op het uiten van een kunst. Er bestaat een risico dat de fiscus niet akkoord gaat met de belastingvrijstelling. De bevoegde minister zou hier duidelijkheid kunnen scheppen.